

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан соціально-гуманітарного
факультету
Оксана ГОМОТЮК
«20» _____ 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної
роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ
_____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

**з дисципліни «Рисунок»
ступінь вищої освіти – бакалавр
галузь знань – 02 Культура і мистецтво
спеціальність – 022 Дизайн
освітньо-професійна програма – «Графічний дизайн»**

кафедра архітектури та дизайну

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Лабораторні (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Екзамен (сем.)
Денна	2	3	16	32	3	7	62	120	3

**Тернопіль – ЗУНУ
2024**

Робоча програма розроблена на основі освітньо-професійної програми «Графічний дизайн» підготовки бакалавра галузі знань 02 Культура і мистецтво спеціальності 022 «Дизайн» затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 10 від 23.06.2023 року) зі змінами, відповідно до рішення Вченої ради (протокол № 11 від 26.06.2024 року).

Робочу програму склала викладач кафедри архітектури та дизайну **Кулик Ольга Сергіївна**.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри архітектури та дизайну, протокол № 1 від «30» серпня 2024 р.

В.о. завідувача кафедри архітектури та дизайну, д.архітектури, професор

Оксана ДЯЧОК

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності «Дизайн» протокол № 1 від «30» серпня 2024 р.

Керівник групи
забезпечення спеціальності
к.пед.н., ст..викл.

Ірина ЦІДИЛО

Гарант ОП «Графічний дизайн»
к.пед.н., ст..викл.

Ірина ЦІДИЛО

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Рисунок»

1. Опис дисципліни «Рисунок»

Дисципліна «Рисунок»	Галузь знань, спеціальність ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 4	Галузь знань: 02 «Культура і мистецтво»	Статус дисципліни <i>обов'язкова</i> Мова навчання <i>українська</i>
Кількість залікових модулів – 5	Спеціальність: 022 «Дизайн»	Рік підготовки: <i>Денна – 2</i> Семестр: <i>Денна – 3</i>
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма «Графічний дизайн»	Лекції: <i>Денна – 16 год.</i> Лабораторні заняття: <i>Денна – 32 год.</i>
Загальна кількість годин – 120	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота: <i>Денна – 62 год.</i> Тренінг: <i>Денна – 7 год.</i> Індивідуальна робота: <i>Денна – 3 год.</i>
Тижневих годин – 8 з них аудиторних – 4		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни «Рисунок»

2.1. Мета вивчення дисципліни «Рисунок»

Метою викладання навчальної дисципліни «Рисунок» є професійна підготовка фахівця з високим рівнем графічної майстерності на основі поступового засвоєння ними теоретичних основ образотворчої грамоти, формування умінь та навичок реалістичного зображення, розвиток зорової пам'яті та уяви, що сприяє активному процесу естетичного сприймання навколишнього світу та відтворення у процесі самостійного рішення завдань художньої діяльності.

2.2. Завдання вивчення дисципліни:

- навчити здобувачів логічно осмислювати побачене, вміти визначити засоби вираження художнього значення природи, цілісно сприймати зображуваний об'єкт, вміти грамотно компоувати зображення у форматі, передавати вірний характер пропорційних співвідношень природи та конструктивну побудову форми, передавати об'єм предметів та характер освітлення;
- застосовувати знання з лінійної перспективи для відтворення просторовості зображення;
- використовувати знання з пластичної анатомії для грамотного зображення фігури людини;
- виробити навички роботи з різноманітними графічними матеріалами;
- ознайомити здобувачів з різноманітними принципами стилізації, формалізації та інтерпретації натурального зображення задля більшої виразності твору, загальною теорією композиції, що застосовується при зображенні різноманітних предметів і предметно-просторових ситуацій;
- навчити здобувачів методично правильно застосовувати виконувати поставлені перед ними завдання розкрити сучасні підходи до художнього узагальнення предметних форм.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі дизайну, або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій і методів дизайну та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК06. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

СК08. Здатність здійснювати колористичне вирішення майбутнього дизайн-об'єкта.

СК09. Здатність зображувати об'єкти навколишнього середовища і постаті людини засобами пластичної анатомії, спеціального рисунка та живопису.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни:

Набуття студентами компетентності з курсу можливе за актуалізації їхніх знань з курсів «Історія мистецтва», «Живопис».

2.5. Результати навчання:

ПР07. Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти для розробленнях у художньо-проектних вирішень.

ПР11. Розробляти композиційне вирішення об'єктів дизайну у відповідних техніках і матеріалах.

3. Зміст дисципліни «Рисунок»

Змістовий модуль I. Анатомічна будова голови людини.

Малювання голови людини

Тема 1. Анатомічна будова черепа людини.

Особливості будови частини черепа, що відповідає обличчю. Анатомічний розбір малюнка голови людини.

Тема 2. Рисунок обрубної моделі голови людини

Компонування зображення, враховуючи зоровий центр зображальної поверхні. Створення спрощеної моделі голови, маючи головною ідеєю вивчення її конструктивної основи. Показ засобами лінії і тону логіки будови цілісної форми умовними площинами.

Тема 3. Рисунок черепа у двох позиціях

Вивчення конструктивно-анатомічної будови черепа людини, особливостей кісток частин черепа; оволодіння прийомами їх відображення з різних точок зору у відповідній взаємозалежності.

Тема 4. Рисунок античної голови

Побудова та промодельовання тоном малюнку гіпсової голови з передачею матеріальності (фактури гіпсу). Рисунок античної голови (Сократ).

Тема 5. Малювання голови людини

Малювання живої голови людини. Узагальнення та деталізація, цілісне сприйняття малюнка. Начерки та замальовки голови людини в різних положеннях. передача характеру, руху, пропорцій голови. Виявлення конструктивної основи форми голови. Розвиток здібностей швидкого схоплення основних рис моделі. Творчий портрет довільним матеріалом.

Змістовий модуль II. Анатомічний аналіз фігури людини.

Малювання фігури людини. Ескізи тварин і птахів

Тема 6. Анатомічний аналіз скелета людини та анатомічний аналіз мускулатури людини стосовно до задач навчального малюнка

Слідкування за характером розміщення костей в фас та профіль; промальовування суглобів – ліктьові, колінні, кистей рук та стопи, плечового та тазостегнового поясів. Рисунок гіпсової фігури людини. Передавання пластичного образу гіпсової моделі. Виявлення анатомічних закономірностей будови м'язів людини, основних взаємопереходів м'язів тіла; узагальнення дрібного членування. Передання об'єму, конструкції фігури, пропорційного співвідношення частин фігури, виразності моделі.

Тема 7. Аналіз форми людського тіла в малюнку

Компонування зображення, враховуючи фасову або профільну позицію малюючого. Особливості поєднання профільного зображення, встановлення

пропорції фігури. Анатомічний аналіз форм натури, щоб знайти живу пластику тіла. Побудова об'ємів за допомогою їх виліпки світлотінню.

Тема 8. Ескізи тварин і птахів

Передавання пластичного образу гіпсової моделі. Виявлення анатомічних закономірностей будови м'язів тварин і птахів, основних взаємопереходів м'язів тіла; узагальнення дрібного членування. Побудова об'ємів за допомогою їх виліпки світлотінню.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Рисунок»

Тема	Кількість годин					
	Лекції	Лабор. заняття	Сам. робота	Інд. робота	Тренінг	Контрольні заходи
<i>Змістовий модуль I. Анатомічна будова голови людини. Малювання голови людини</i>						
Тема 1. Анатомічна будова черепа людини	2	2	8	1	3	Поточне оцінювання
Тема 2. Рисунок обрубної моделі голови людини	2	2	8			Поточне оцінювання
Тема 3. Рисунок черепа у двох позиціях	2	4	8			Поточне оцінювання
Тема 4. Рисунок античної голови	2	4	8			Поточне оцінювання
Тема 5. Малювання голови людини	2	4	8			Поточне опитування Модульна робота
<i>Змістовий модуль II. Анатомічний аналіз фігури людини. Малювання фігури людини. Ескізи тварин і птахів</i>						
Тема 6. Анатомічний аналіз скелета людини та анатомічний аналіз мускулатури людини стосовно до задач навчального малюнка	2	6	8	2	4	Поточне оцінювання
Тема 7. Аналіз форми людського тіла в малюнку	2	6	8			Поточне оцінювання
Тема 8. Ескізи тварин і птахів	2	4	6			Поточне опитування Модульна робота
Всього:	16	32	62	3	7	Іспит

5. Тематика лабораторних занять

Змістовий модуль I. Анатомічна будова голови людини.

Малювання голови людини

Лабораторне заняття № 1

Тема 1. Анатомічна будова черепа людини.

Питання для обговорення:

1. Особливості будови частини черепа, що відповідає обличчю.
2. Анатомічний розбір малюнка голови людини.

Лабораторне заняття № 2

Тема 2. Рисунок обрубної моделі голови людини

Питання для обговорення:

1. Компонування зображення, враховуючи зоровий центр зображальної поверхні.
2. Створення спрощеної моделі голови, маючи головною ідеєю вивчення її конструктивної основи.
3. Показ засобами лінії і тону логіки будови цілісної форми умовними площинами.

Лабораторне заняття № 3

Тема 3. Рисунок черепа у двох позиціях

Питання для обговорення:

1. Вивчення конструктивно-анатомічної будови черепа людини, особливостей кісток частин черепа; оволодіння прийомами їх відображення з різних точок зору у відповідній взаємозалежності.

Лабораторне заняття № 4

Тема 4. Рисунок античної голови

Питання для обговорення:

2. Побудова та промодельовання тоном малюнку гіпсової голови з передачею матеріальності (фактури гіпсу).
3. Рисунок античної голови (Сократ).

Лабораторне заняття № 5

Тема 5. Малювання голови людини

Питання для обговорення:

1. Малювання живої голови людини. Узагальнення та деталізація, цілісне сприйняття малюнка.
2. Начерки та замальовки голови людини в різних положеннях. передача характеру, руху, пропорцій голови.
3. Виявлення конструктивної основи форми голови. Розвиток здібностей швидкого схоплення основних рис моделі.
4. Творчий портрет довільним матеріалом.

Змістовий модуль II. Анатомічний аналіз фігури людини.

Малювання фігури людини. Ескізи тварин і птахів

Лабораторне заняття № 6

Тема 6. Анатомічний аналіз скелета людини та анатомічний аналіз мускулатури людини стосовно до задач навчального малюнка

Питання для обговорення:

1. Слідкування за характером розміщення костей в фас та профіль; промальовування суглобів – ліктьові, колінні, кистей рук та стопи, плечового та тазостегнового поясів.
2. Рисунок гіпсової фігури людини. Передавання пластичного образу гіпсової моделі.
3. Виявлення анатомічних закономірностей будови м'язів людини, основних взаємопереходів м'язів тіла; узагальнення дрібного членування.
4. Передання об'єму, конструкції фігури, пропорційного співвідношення частин фігури, виразності моделі.

Практичне заняття № 7

Тема 7. Аналіз форми людського тіла в малюнку

Питання для обговорення:

1. Компонування зображення, враховуючи фасову або профільну позицію малюючого.
2. Особливості поєднання профільного зображення, встановлення пропорції фігури.
3. Анатомічний аналіз форм натури, щоб знайти живу пластику тіла.
4. Побудова об'ємів за допомогою їх виліпки світлотінню.

Практичне заняття № 8

Тема 8. Ескізи тварин і птахів

Питання для обговорення:

1. Передавання пластичного образу гіпсової моделі.
2. Виявлення анатомічних закономірностей будови м'язів тварин і птахів, основних взаємопереходів м'язів тіла; узагальнення дрібного членування.
3. Побудова об'ємів за допомогою їх виліпки світлотінню.

6. Самостійна робота

Самостійна робота є основним засобом засвоєння студентами навчального матеріалу в позааудиторний час без участі викладача. Обсяг самостійної роботи визначається робочою програмою та робочим планом в межах встановленого обсягу годин із навчальної дисципліни, методичними вказівками викладача.

Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів: конспектами лекцій викладача, підручниками, навчальними та методичними посібниками, монографічною літературою і періодикою, а також засобами самоконтролю (тестами, типовим пакетом контрольних завдань).

Навчальний матеріал, передбачений навчальним планом для засвоєння студентом в процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальними матеріалом, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять.

№ п/п	Тематика
1.	Зарисовки черепа у різних позиціях.
2.	Замальовки частин обличчя людини (око, ніс, губи, вухо).
3.	Рисунок екорше голови (модель Гудона).

4.	Рисунок античної голови (Антиной).
5.	Портретні начерки та замальовки.
6.	Рисунок екорше торсу людини (модель Гудона).
7.	Начерки та замальовки двох фігурної композиції.
8.	Начерки та замальовки тварин та птиці.

7. Тренінг

Організація і проведення тренінгу:

Тема: Рисунок голови Венери (Антонія, Вольтера, Гомера).

Порядок проведення:

1. Ознайомити здобувачів із рисувальними особливостями конструктивного й тонового зображення гіпсової канонічної скульптурної голови.
2. Здійснити академічний рисунок гіпсової голови Венери.

8. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Контроль та оцінювання теоретичних знань та практичних навичок студентів протягом навчального семестру відбувається за результатами усних відповідей на лабораторних заняттях, оцінюванні практичних робіт, складанні підсумкового колоквиуму, а також у процесі контролю поточної самостійної роботи.

За характером логіки пізнання використовуються такі методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

У процесі вивчення дисципліни «Рисунок» використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студента за 100 бальною шкалою:

- поточне опитування;
- виконання практичних робіт;
- виконання модульної роботи;
- оцінювання виконання тренінгу.

Підсумковий бал за 100-бальною шкалою з дисципліни визначається як середньозважена величина залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту.

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4	Модуль 5
10%	10%	10%	10%	5%	15%	40%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Тренінг	Самостійна робота	Екзамен
Визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих на практичних заняттях (кожен	Підсумкова робота	Визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих на практичних заняттях (кожен	Підсумкова робота	Визначається як оцінка, отримана за виконане завдання під час тренінгу	Визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконані завдання	Виконання практичної творчої роботи.

здобувач має отримати не менше 3 оцінок)		здобувач має отримати не менше 3 оцінок)			самостійної роботи	
--	--	--	--	--	--------------------	--

Шкала оцінювання

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ з/п	Найменування	Номер теми
1	Мультимедійний проектор	1-8
2	Проекційний екран	1-8
3	Наявність доступу до мережі Інтернет (за необхідності)	1-8
4	Ноутбук	1-8
5	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1-8
6	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1-8

11. Рекомендовані джерела інформації

1. Гілязова Н.М. Рисунок. Живопис.: навчальний посібник. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2020. 112с., іл.
2. Даниленко В.. Дизайн. Харків: ХДАДМ, 2002. С.238.
3. Карпенко О.В. Рисунок голови і фігури людини : метод. реком. Київ : ДАКККіМ, 2007.
4. Кириченко М. А. Основи образотворчої грамоти : навч. посіб. для студ. худ.-графіч. фак-в / М. А. Кириченко, І. М. Кириченко. 2-е вид., перероб. і доп. Київ : Вища шк., 2002. 190 с.
5. Клименюк Т.М. Креслення, рисунок, композиція: навч. посібник для студ. ВНЗ. Львів: Видавництво львівської політехніки, 2012. 300 с.
6. Ковпаненко Н. Г. Київська Рисувальна школа [Архівовано 17 Серпня 2016 у Wayback Machine.] // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол. В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. Київ : Наукова думка, 2007. Т. 4 : Ка Ком. С. 230. 528 с. : іл. ISBN 978-966-00-0692-8.
7. Лисенко-Ткачук І. В. Використання художньої виразності лінійного рисунка у підготовці дизайнера. 01.12.2020. Київ. НАКККіМ. <http://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/3048>
8. Лисенко-Ткачук І. В. Ретроспекція розвитку лінійної графіки та її роль у дизайні середовища. *Культура і сучасність* : альманах. 2020. № 2. С. 164-169. Київ. НАКККіМ. <http://journals.uran.ua/kis/article/view/222401/222546>
9. Максименко А.. Педагогічні системи та навчальні методи в контексті основних мистецьких принципів (концепція синтезованої педагогічної системи). [Рукопис]. 2006. С.6.

Електронні ресурси

1. <http://zavantag.com/docs/index-4416763.html>
2. <http://all-drawings.livejournal.com/tag/-6>
3. <http://www.naoma.edu.ua>
4. <http://maliunok.com/>
5. <http://artstudying.com/programmy/54-programmarisunok>
6. <http://web2risynok.blogspot.com/>